

**Which one is your the
favoritte instrument?
A Study on the demographic
and socio-cultural factors
that affect the instrument
preference**

**Senin favori çalgın hangisi?
Çalgı tercihini etkileyen
demografik ve sosyo-kültürel
faktörler üzerine bir
araştırma**

**Tekin Doğan¹
Barış Erdal²**

Abstract

Music, which is a part of the cultural expression, can be seen in all of the communities or societies of the world. Undoubtedly, instruments are among the most important elements that put music into being. Every culture from past to present has produced numerous musical instruments depending on the geography inhabited, production format, level of access to the technology, their varied customs and traditions. This diversity was also contribute to the formation of various kinds of music in a sense. Especially during the last fifty years research on the diversity of music preferences/tastes gained great momentum but it is amazing that there is limited research on musical instrument taste. In this study, people's musical instrument tastes were examined in accordance with certain demographic and social variables. Research was conducted among participants of 130 female and 102 male who are 18-27 years old (n = 232). Participants were asked to evaluate the selected 10 different instruments from four different continents (Pan Flute, Violin, Sitar, Kavala, Morin Khuur, Classical Guitar, Flute, Erhu, Lute, and Piano) with four predetermined simple melodies. The melodies used were selected of 4 different audio systems (tonal, modal, modal, pentatonic). In addition, the instruments were also evaluated

Özet

İfade kültürünün bir parçası olan müzik bütün dünya topluluk ya da toplumlarında görülebilir. Bunun yanı sıra kuşkusuz müziğe varlık kazandıran en önemli öğelerden biri de çalgılardır. Geçmişten günümüze her kültür, yaşadığı coğrafyaya, üretim biçimine, erişmiş olduğu teknolojik düzeye, birbirinden farklı adet, örf ve geleneklere bağlı olarak sayısız çalgı üretmiştir. Bu çeşitlilik bir anlamda bir çok müzik türünün oluşmasına da katkı sağlamıştır. Özellikle son elli yılda müzik tercihi/beğenisi üzerine yapılan araştırmaların büyük bir ivme ve çeşitlilik kazanmasına rağmen çalgı beğenisine yönelik araştırmaların sınırlı olması şaşırtıcıdır. Bu çalışmada, insanların çalgı beğenileri belirli demografik ve sosyal değişkenler çerçevesinde incelenmiştir. Araştırma 18-27 yaş arasında 102 erkek 130 kadın (n=232) katılımcı ile gerçekleştirilmiştir. Katılımcılardan belirlenmiş dört yalın ezgiyi, dört farklı kıtadan seçilen 10 farklı çalgı ile (Pan Flüt, Keman, Sitar, Kaval, Morin Khuur, Klasik Gitar, Yan Flüt, Erhu, Ud, Piyano) değerlendirmeleri istenmiştir. Kullanılan ezgiler 4 farklı ses sisteminden (tonal, modal, makamsal, pentatonik) seçilmiştir. Ayrıca çalgıların her biri ait olduğu kültürün otantik ezgileriyle de değerlendirilmiştir. Çalışma sonucunda katılımcıların çalgı beğeni

¹Lecturer, Tekin Doğan, Kilis 7 Aralık University, tekintosh@hotmail.com

²Associate professor, Ph.D., Cumhuriyet University, Faculty of Fine Arts, Department of Music, berdal@cumhuriyet.edu.tr

with authentic melodies of culture each one belongs to. As a result of the study, a significant relationship has emerged between the levels of musical instrument tastes of the participants and their age, gender, income level and choice of music genre. Based on the relationship between gender and the music genre listened to, it has been identified that women prefer more pop music, while men choose to listen to Turkish music. In addition, while most women prefer the Classical Guitar, the Flute and Piano, the men chose the lute. The instrument that men and women have preferred least was Morin Kluur. The low-income participants preferred more piano, the middle-income participants preferred Classical Guitar, while high-income participants preferred Oud mostly. At the same time, across all income levels, Morin Kluur was the least popular instrument. As the average age of participants decreases, like for the guitar grows, but as the average age increases, like for the Kaval grows.

Keywords: Instruments; instrument preference; demographic and socio-cultural factors.

[\(Extended English abstract is at the end of this document\)](#)

Giriş

İlkel ya da gelişmiş her toplumda müziğin varlığından bahsetmek mümkündür. İnsanların müzikle olan ilişkisi dinleyici olarak başlar. Bu etkinliğin gerçekleştirilmesinde karşımıza çıkan en temel öğeler insan sesi ve çalgılardır. Genel olarak müzikal sesler üretmek için yaratılmış ya da uyarlanmış aletlere 'çalgi' (*musical instrument*) denir. İnsanlık tarihinin gelişiminde çalgı kullanımının ne zaman ve ne şekilde başladığı tam olarak bilinmese de, insanoğlunun ilk çalgı kullanımını korunma, avlanma, doğayı taklit ve iletişim kurma çabalarıyla, kendi sesi başta olmak üzere kemik, ağaç ve taş parçalarını kullanarak gerçekleştirdiği düşünülmektedir. Yapılan arkeolojik araştırmalar bulunan en eski çalgı kalıntılarının yüz altmış beş bin yıl öncesine kadar uzandığını göstermektedir.

Çalgılar müziğin gelişimde büyük rol oynamıştır. İnsanlar yaşamları boyunca doğadaki materyallerden yararlanarak, toplumsal ve öznel duyumsamalarını yansıtabilmek amacıyla farklı ölçü ve formlarda çalgılar geliştirmişlerdir. Bunun yanı sıra toplumların dünya üzerindeki varlıkları ve gelişimlerine bağlı olarak eski çağlardan günümüze kadar birçok çalgı yaşam bulmuş, reformasyona uğramış ya da unutulmuştur. Çalgıların akustik özellikleri, tasarımı, farklı kültürlerdeki kullanımı, tarihi ve sınıflandırılması gibi konuları inceleyen disipline 'organoloji' denir. Organoloji çalışmalarını antropoloji, arkeoloji, sosyoloji, etnografya ve tarih gibi disiplinlerle birlikte yürütür.

Çalgıların sınıflandırılmasına ait ilk bilgiler M.Ö. 4. yüzyılda Çin'de Batı Zhou Hanedanlığı döneminde karşımıza çıkar. Çin kaynaklarında yapılan sınıflandırmalarda çalgıların malzemesi referans alınırken, Antik Yunan kültüründeki sınıflandırmalar çalgıların üfleli, telli ya da vurmali grubuna ait olup olmamalarına göre yapılmıştır. Bunun yanı sıra İslam coğrafyalarında Farabi, İbn-i

düzeyleriyle yaş, cinsiyet, gelir düzeyi ve dinlenen müzik türü arasında anlamlı ilişkiler olduğu ortaya çıkmıştır. Dinlenen müzik türü ve cinsiyet arasındaki ilişkiye göre kadınların daha çok Pop müzik, erkeklerin ise daha çok Türk müziği dinlemeyi tercih ettikleri tespit edilmiştir. Buna ek olarak kadınlar en çok Gitar, Yan Flüt ve Piyano'yu tercih ederken, erkekler Ud'u tercih etmiştir. Toplamda erkek ve kadınların en az tercih ettiği çalgı ise Morin Kluur olmuştur. Gelir düzeyi düşük katılımcılar daha çok Piyano'yu, orta gelir düzeyindeki katılımcılar daha çok Klasik Gitar'ı, yüksek gelir düzeyindeki katılımcılar ise daha çok Ud'u tercih etmiştir. Aynı zamanda tüm gelir düzeyleri arasında en az beğenilen çalgı Morin Kluur olmuştur. Katılımcıların yaş ortalaması küçüldükçe Gitar beğenisi, yaş ortalaması büyüdükçe Kaval beğenisi artmıştır.

Anahtar Kelimeler: Çalgılar; çalgı tercihi; demografik ve sosyo-kültürel faktörler.

Sina, Safiyyüddin Urmevi ve Abdülkadir Meragi gibi önemli müzisyenlerin yazılı eserlerinde organolojik çalışmalar yaptıkları bilinmektedir. “Çalgıların bilimsel olarak sınıflandırılmasını ve adlandırılmasını 16.yüzyıl Avrupa’sında Virdung ve Martin Agricola ile 17. yüzyılda Praetorius ve Rahip Mersenne’nin (1588-1648) gerçekleştirdikleri söylenebilir” (Say, 1995: 217).

Günümüzde çalgı taksonomisi için en yaygın kullanılan sistem Sachs-Hornbostel sistemidir. Bu sistem çalgıların akustik, morfolojik, müzikal, ergolojik, tarihsel ve sosyal değişkenlerini kapsayan yönüyle neredeyse bütün organologlar tarafından benimsenmiştir. Sachs-Hornbostel sisteminde çalgılar beş ana kategoriye ayrılır.

Idiophones: İdiyofonlar çalgının tüm yapılarının titreşmesi sonucu ses üretirler (zil, çelik üçgen vb.)

Membranophones: Bu çalgılar üzerlerinde bulunan zarın titreşmesi sonucunda ses üretirler (vurmalı çalgılar).

Chordophones: Telli çalgılar genellikle kordofon olarak tanımlanmaktadır.

Aerophones: Ses üretimini hava aracılığı ile gerçekleştiren üflemeli çalgılar bu grupta yer alır.

Electrophones: Elektrik enerjisi aracılığıyla ses üreten çalgılardır (Ulrich ve Gunter, 2015).

Çalgıların ürettikleri sesler dört ana kategori altında değerlendirilir. Bunlar perde, süre, gürlük ve tınıdır. Perde, sesin tizlik ya da peslik durumudur. Başka bir deyişle sesin bir saniyede gerçekleştirdiği titreşim sayısıdır. Hz. (*Hertz*) değeriyle ifade edilir. Süre, sesin işitilme uzunluğudur. Saniye veya daha küçük zaman birimleri ile gösterilebilir. Gürlük, sesin şiddetidir. DB (*Decibel*) olarak gösterilir. Tını ise, “bir dinleyicinin, aynı gürlük ve perdede benzer şekilde sunulan iki sesin farklı olduklarına karar vermesini sağlayan işitsel duyarlılıkla ilgili bir özellik” olarak tanımlanabilir (Howard ile Angus, 2006; akt. Yükselsin ve Küçükebe, 2010: 674).

Ayrıca tını kavramı yerine sesin niteliği ve sesin rengi ifadeleri de kullanılmaktadır. Tını herhangi bir çalgıyı tanıma ya da beğenmenize sebep olan en temel işitsel öğedir. Tını, algılayan birey için hem estetik hemde biliş düzeyi arasında farklılıklar yaratır. Estetik anlam, müziğin niteliksel özellikleri hakkındadır ve “ana estetik konu, bir biçimin kimi müzik dışı ilişkilerin bir simgesi olarak etkenliğinden çok, içsel nitelikler nedeniyle değerli olup olmadığıdır” (Kaemmer 1993; akt. Yükselsin ve Küçükebe, 2010: 675). Müzikte, “belirli bir çalgının ya da çalgı bileşiminin sesi algılanan tınıyla tanınır. Sorun, tınıyı tanımanın ses kaynağını tanımakla eşanlımlı olup olmadığı ya da tınının müziksel nesnelere tanınmasına aracılık eden ayrı bir algısal uzamı temsil edip etmediğidir”. Tını ve sesin diğer üç bileşeni (perde, gürlük, süre), “konuşma ve müziğin algılanmasında önemli bir rol oynayan sesin öznel ve algısal özniteliklerine atıfta bulunur. Öznitelikler, öznel olmaları yüzünden yalnızca psikofiziksel yöntemlerle incelenebilirler ve doğrudan fiziksel anlamlarla ölçülemezler” (Houtsma, 1997; akt. Yükselsin ve Küçükebe, 2010: 675).

Farklı ses renkleriyle çalgılar dünya genelinde büyük çeşitlilik göstermektedir. Ancak şekli, ses rengi ne kadar farklı olursa olsun, sonuçta dünya kültürlerinde üretilmiş bütün akustik çalgıların bir takım genel prensiplere uygun olarak birbiriyle akraba olduğu söylenebilir. Diğer yandan her kültür, kullandığı çalgıları en temelde kendine özgü yaratmış ya da benimsemiş olduğu ses sistemine bağlı olarak geliştirmiştir. Bu nokta, çalgıların kültürel anlamlandırma ve tercihindeki en belirleyici unsurlardan biridir. Geçmişten günümüze Türk kültürü coğrafi olarak hem Asya, hem Ortadoğu hem Avrupa kültürleriyle iletişim içerisinde olmuştur. Bu etkileşim özellikle geleneksel ve günümüz popüler müzik türlerinde kendini göstermektedir. Farklı müzik türlerinde kullanılan çalgılar müziğe aynı zamanda belirli karakteristik özellikler kazandırmaktadır. Dolayısıyla, çalgıların insanlar üzerinde yarattığı etkinin müzik türlerinin sevilmesindeki başat noktalardan biri olduğu söylenebilir. Batı kültüründe çalgı beğenisine yönelik farklı bağlamlarda (özellikle toplumsal cinsiyet ve yaş odaklı) gerçekleştirilmiş birçok çalışma mevcuttur. Buna karşın ülkemizde konuyla doğrudan ilişkili bir çalgı üzerine gerçekleştirilmiş bir araştırma dışında her hangi bir çalışma yapılmaması büyük bir eksikliklerdir. Eğer müzik her kültürde insanlar için vazgeçilmez bir ifade aracı ise çalgıların da aynı önemde ele alınması gerektiğini söylemek abartılı bir yaklaşım olmayacaktır. Bugün, hemen her aile çocuklarının gelişim sürecinde güzel sanatlara önem vermektedir. Bu bağlamda, ülkemizde özel müzik kurslarına yönelik ilginin gün geçtikçe çeşitlendiği söylenebilir. Bireyler kendileri için uygun olan çalgıları belirli kriterlere göre belirlemekte ya da tercih etmektedir. Dolayısıyla çalgılara gösterilen

ilginin temelindeki bir takım faktörleri anlamak önem arz etmektedir. Bu yüzden şu anki çalışmada, hem konuyla ilişkili literatüre bir katkı yapılması, hem de belirli bir yaş grubundaki bireylerin eğilimlerini anlamak amacıyla, çalgıların tercih edilmesinde etken olabilecek belirli demografik ve sosyo-kültürel değişkenler arasındaki ilişkilere odaklanılmıştır.

İnsan, içinde yaşadığı toplumun bireyleri, grup ve kuruluşları ile etkileşim halinde olan sosyal bir varlıktır. İletişim sürecinde bireyler, birbirlerinin tutum, davranış, duygu ve düşüncelerini etkilemektedir. Kişi, iletişim kurduğu kişiyi kendi istediği yönde etkilemeye çalıştığı gibi, karşı tarafın etkisi altında da kalabilmektedir. Dahası etkileme ve etkilenme süreci bireysel olabileceği gibi toplumsal düzeyde de olabilmektedir. Müzik beğenisi insanlar için farklı anlamlar taşımaktadır. Müziğin bireyler üzerinde öznel estetik değerler oluşturmasının yanı sıra, sosyal hayatın şekillendirilmesi, ülkelerin kültürel değerlerinin benimsenmesi, tanınması ve yayılması konusunda da büyük bir öneme sahip olduğu bilinmektedir. Müzik beğenisi bireyin yaşadığı toplum içerisinde var olan sosyal etki ve kültürel süreçler içerisinde şekillenir. Dolayısıyla insanların müzik beğenileri gibi çalgı beğenilerini de oluşturan zeminde toplum ve kültürün etkisi mutlaktr.

Kültür insan yapısıdır ve insanın yaptığı herşey kültürün bir parçasıdır. İnsan üreticidir, yaratıcıdır ve tüm sosyo-kültürel sistem insanın ürünüdür. Bu bağlamda, tüm grup yaşamının ve tüm toplumun birer kültürel ürün olduğu söylenebilir (Fichter, 1994: 131). Kültür kavramı sosyolojinin temel unsurlarından biridir. Kültür bilgiyi, sanatı, ahlakı, hukuku, örf ve adetleri kapsadığı gibi, insanın toplumun bir üyesi olması dolayısıyla kazandığı diğer bütün kabiliyet ve alışkanlıkları da içine alan bir bütündür (Erkal, 1997: 127). Kültür hem sosyal davranışları, hemde insanın yaptıklarını, yani maddi kültürü kapsar. Belirli bir toplumun üyelerine has olan sosyal davranışlar örf, adet ve davranış modelleri olarak bir bütün teşkil ederler ve öğrenme yoluyla nesilden nesile geçerler. Kültür, tümüyle sosyal bir olaydır ve her toplumun kendine has bir kültür dokusu vardır (Akkayan, 1979: 2).

Sosyal etki, bireyin veya bireylerin bilinçli veya bilinçsiz olarak, diğer kişi veya kişilerin herhangi bir konuda duygu, düşünce ve davranışlarını değiştirme işlemi olarak tanımlanmıştır. Kısacası sosyal etki, insanların birbirlerinin tutum, duygu ve davranışlarını etkileme çabasıdır. İnsanların bilişsel ve duyuşsal müzik algıları yaşadıkları toplum içerisinde şekillenir. Algıyı etkileyen temel faktörleri; bireyin öznelikleri, aile, sosyal çevre, ekonomik düzey, eğitim kurumları, iletişim araçları (televizyon, radyo, internet vb.) olarak sıralamak mümkündür.

Doğal olarak insanlarda çalgıların tınlarına dair oluşan ilk estetik yargıları, beğenileri, ait oldukları toplumda deneyimledikleri kültürlenme süreci içerisinde gerçekleşir. Kültürlenme, “kişinin doğduğu andan itibaren içine doğduğu kültür tarafından, o kültürün değer, anlam ve normlarıyla öğrenilmesi sürecidir” (Emiroğlu-Aydın, 2003: 537). Benzer şekilde Güvenç (1999: 725) kültürlenmeyi “insanoğlunun çocuk veya ergin olarak kendi kültüründe etkinlik kazanması ve eğitim süreci sırasında karşılaştığı bilinçli ve bilinç dışı şartlandırmalar” olarak tanımlar. Kültürlenme evresi insan yaşamı boyunca devam eder. Birey bu süreçte toplumun istek ve beklentilerine göre şekillenir.

Kişilerin müzik tercihleri, beğenileri incelendiği zaman bunun rastlantısal olmadığı, bu tercihlerin oluşmasını sağlayan sosyal, psikolojik ya da kişisel etkenlerin olduğu görülür. Bu etkenler değiştikçe beğeniler, tercihler de değişir. Bu değişikliği anlamak için tercihi oluşturan etkenlerin ve tercih sürecinin anlaşılması gerekir (Şenel, 2013: 31).

Özellikle batı literatüründe müzik beğenisini etkileyen sosyo-ekonomik, kültürel ve çevresel faktörlerin belirlenmesi adına birçok çalışma yapılmıştır. Çalışmalarda katılımcıların bu bağlamda müzik türlerine ya da müziksel uyarılara dair beğenilerinin değişken yapıda oldukları gözlemlenmiştir. Müzik beğenisini biçimlendiren farklı etkenlerin bulunması beğeniyi tanımlayabilmek için birçok değişkenin incelenmesini zorunlu kılmaktadır. Bu araştırmalarda müzik beğenisini etkileyen faktörler, ses güzelliği, ezgi güzelliği, şarkı sözleri, müziğin uyandırdığı duygular, müzik kaydının kalitesi, çalgılama, performans ustalığı, seslendiricinin kimliği ve sosyal yaşamdaki duruşu, müziğin dinlendiği ortam, eğitim, aile, sosyal çevre, kültürel kimlik gibi değişkenler çerçevesinde incelenmiştir. Anlaşılacağı üzere var olan bu çeşitlilik konun kapsam olarak çok yönlülüğünü göstermesi açısından önemlidir.

Batı literatüründe, müzik çalgılarının tercih edilmesine yönelik farklı etkenlerin olduğunu gösteren çalışmalar da yapılmıştır. İlk düşünüşte, bir çalgının seçimiyle ilgili akla gelebilecek en belirgin etkenler çalgının boyutu, ağırlığı, şekli, ses rengi ve ses şiddeti olarak sıralanabilir. Bu fiziksel özelliklere ek olarak bireyle ilgili içsel (kişinin fiziksel yapısı, zeka, kişilik özellikleri vb.) ve bireyin yaşamını çevreleyen dışsal (akran gruplarıyla etkileşim, çeşitli otoritelerin yargıları, medya vb.) etkenlerin varlığından bahsedilebilir. 1970'lerden günümüze bu değişkenler üzerine belirli araştırmalar gerçekleştirilmiştir (örn. bkz. Dorrow, 1977, Gordon, 1991; Kuhn, 1980; Alpert, 1980). Ancak ilgili literatür içinde, özellikle cinsiyete göre çalgı seçimi ya da belirli çalgıların çocuklar, gençler ve aileler tarafından nasıl algılandığına yönelik gerçekleştirilmiş çalışmalar dikkat çekmektedir (örn. bkz. Abeles ve Porter 1978; Abeles, 2009; Kulhman, 2004; Griswold ve Chrobak, 1981; Delzell ve Leppla, 1992; Crowe, 2010; Baker, 2012).

Kulhman (2004), orta öğretim öğrencileriyle (n=312) yaptığı çalışmada doğal çalgı sesleri yerine kullanılan sentezlenmiş ses örneklerinin cinsiyet açısından çalgı tercihlerini ne düzeyde etkilediğini incelemiştir. Araştırma sonucunda 3. sınıf erkek öğrencilerin %35,6'sı Obua, Korno ve Fagot, %27'si Tuba ve %24,8 Flüt'ü tercih ederken, kız öğrencilerin %39'u Flüt, %24,8'i çift kamışlı Kaval ve %24,8'i Saksafon'u tercih etmiştir. Aynı çalışma 4. sınıf öğrencilerine (n=232) uygulandığında, erkeklerin %83'nün Saksafon, Trompet ve Trombon çalgılarına yöneldiği kızlarınsa %80'nin Flüt ve Klarinet'i tercih ettiği ortaya çıkmıştır.

Crowe (2010) gerçekleştirdiği çalışmada, kadın katılımcıların Flüt ve Klarinet'i yoğun olarak tercih ederken özellikle Tuba çalgısından kaçındığını, erkek katılımcıların ise çoğunlukla Trompet ve Perküsyon'u tercih ederken özellikle Flütten güçlü bir kaçınma gösterdiğini bulmuştur.

Abeles ve Porter (1978) araştırmalarında, katılımcılardan kendilerine dinletilen çalgıları eriden dişile doğru değerlendirmeleri istenmiştir. Elde edilen verilere göre Davul, Trombon, Trompet, Saksafon daha eril çalgılar olarak değerlendirilirken Viyolonsel, Klarinet, Keman, Flüt'ün daha dişil çalgılar olarak kabul edildiği bulgulanmıştır. Aynı araştırmacıların yaptığı bir diğer çalışmada 19-52 yaş aralığındaki katılımcılardan (n=149), eğer bir çocukları olursa kendilerine sunulan sekiz çalgıdan (Çello, Klarinet, Davul, Flüt, Saksafon, Trombon, Trompet ve Keman) hangisini çocukları için seçecekleri sorulmuştur. Sonuçlarda katılımcılar kız çocukları olması durumunda Klarinet, Flüt ve Keman'ı tercih ederken, erkek çocuklar için çoğunlukla Davul, Trombon ve Trompet'i tercih etmişlerdir. Abeles (2009) son araştırmasında ilk dönem araştırma sonuçlarıyla yakın dönemlerde yapılan çalışma sonuçlarını karşılaştırmıştır. Bulgular genel eğilimler açısından kadın ve erkeklerin yönelimlerinin hala aynı olduğunu, ancak günümüz oda müziği topluluklarında görev alan kadınların geçmişe kıyasla kendileri için konforlu olmayan erkeksi çalgılara daha fazla yöneldiğini göstermiştir.

Harrison ve O'Neil (2000) 7-8 yaş aralığındaki çocuklarla (n=357) çalışmışlardır. Üç kümeye ayrılan çocuklardan 1. grup kadın bir sanatçının Flüt icra ettiği konser ile Davul icra eden bir erkeğin olduğu konsere, 2. grup cinsiyet gözetmeksizin yapılan bir konsere götürülmüştür. Kontrol grubu ise herhangi bir konser etkinliğine götürülmemiştir. İlk iki gruptaki çocuklara konserden hemen sonra Piyano, Trompet, Keman, Davul, Gitar ve Flüt çalgılarından hangisini öğrenmek istedikleri sorulmuştur. Sonuçta çocukların hemcinslerinin çaldığı çalgılara daha fazla yöneldiği karşı cinsin çaldığı çalgılara pek ilgi göstermediği ortaya çıkmıştır.

Benzer şekilde Bruce ve Kemp (1993) 5-7 yaş grubundaki çocukları erkek ve kadın sanatçıların yaptığı performansları izlemeye götürmüşlerdir. Konser sonrasında her çocuğun müzisyenlere yaklaşıp çalgılarını incelemeleri sağlanmıştır. Gözlemlerde çocukların daha çok hem cinsleri olan müzisyenlere yöneldiği anlaşılmıştır. Örneğin konser sonrasında erkek sanatçının seslendirdiği Keman performansını izleyen çocuklardan erkek sanatçıya yönelenlerin %14,5'i erkek çocuklar olurken, kadın sanatçının Keman performansını izleyen çocuklardan kadın sanatçıya yönelenlerin sadece %3,5'i erkek çocuklar olmuştur (akt. Pickering ve Repacholi, 2001).

Fortney, Boyle ve DeCarbo (1993) 13 orta öğretim okulunda gerçekleştirilen anket uygulamasında öğrencilere (n=900) kendi çalgı seçimlerine ebevenylerin, arkadaşların ve çalgı sesi gibi faktörlerin ne düzeyde etkili olduğunu sormuşlardır. Katılımcıların %51'i çalgı seçimlerinde öncelikle çalgı tınısının etkin olduğunu ifade etmelerine rağmen, erkeklerin çoğunlukla eril çalgılara,

kızların ise daha dişil çalgılara yöneldiği saptanmıştır. Ayrıca yazarların raporuna göre araştırmaya katılan kızların %90'ı Flüt çalırken erkeklerin neredeyse %90'ı Trompet ve Perküsyon çalışmaktadır. Bu bulgular temelde cinsiyet ve aile değişkenlerinin çalgı beğenisinde açıkça etkili olduğunu göstermektedir.

Türkiye’de, Gitar’ın popülaritesini anlamaya yönelik gerçekleştirilen bir çalışmada (n=314) katılımcılara “Bir Çalgı Çalmak İsterseniz Tercihiniz Hangisidir?” sorusu yöneltilmiştir. Verilen yanıtlarda Gitar %26.75, Bağlama %24.84, Keman %19.75, Piyano %12.11, Ney %8.28, Flüt %6.68’lik değerlerle belirginleşmiştir. Ardından “Ailenizde veya Yakın Çevrenizde Gitar Çalan Birisi Var mı?” sorusuna katılımcıların %52,23’ü ailesinde veya yakın çevresinde Gitar çalan birisi olduğunu, %47,13’ü ise olmadığı yanıtını vermiştir. Konumuzla doğrudan ilişkili bir diğer soruda ise Türkiye’de popülarlığı artan çalgıların değerlendirilmesi istenmiştir. Bulgularda Gitar %62.74, Keman %14.02, Flüt %7.96, Piyano %7.32, Bağlama %4.14, Ney %3.18’lük değerleri almıştır (Yılmaz ve Şen, 2016). Bu araştırmanın sonuçlarına göre genelde Gitar’ın genç nesil arasında popüler bir çalgı olduğuna yönelik kabul gören varsayım doğrulanmış gözükmektedir. Diğer yandan aile ya da yakın çevre içinde Gitar çalanların çoğunlukta olması çevresel faktörlerin etkinliği bağlamında yurt dışındaki çalışmalarla tutarlıdır.

LeBlanc’ın (1982) geliştirdiği “müzik dinleme tercihi” modelinde işitsel duyarlık, müzik kabiliyeti, eğitim, kişilik, cinsiyet, etnik köken, sosyo-ekonomik durum, olgunluk gibi değişkenler beğeniyi şekillendiren en temel unsurlar olarak belirlenmiştir. Müzik tercihinde olduğu gibi çalgı beğenisi/tercihi de temelde bireylerin sahip olduğu bilişsel ve duyuşsal algı farklılıklarıyla ilişkilidir. Beğeni ve buna bağlı olarak gelişen tercihleri şekillendiren temel faktörler, bireyin ait olduğu toplumsal/ kültürel özelliklerden ve demografik değişkenlerden etkilenmektedir. Bu süreçte, benzer şekilde çalgı beğenisine zemin oluşturan biliş düzeyinin de, kültürlenme evresinde yaşanan coğrafya, aile, gelir düzeyi, toplumun benimsediği ses sistemi, seslendirme biçimi, sevilen müzik türleri ve müzik dinleme sıklığı gibi unsurlardan etkilendiği düşünülebilir. Dolayısıyla bu çalışmada, yukarıda bahsedilen unsurlar arasından seçilen belirli değişkenlerin doğal olarak çalgı beğenisi için de geçerli olabileceği varsayımından yola çıkarak araştırmanın soruları şu şekilde belirlenmiştir:

- 1- İnsanların çalgı beğenisiyle cinsiyet, yaş, gelir düzeyi gibi demografik değişkenler arasında bir ilişki var mıdır?
- 2- Çalgı beğenisiyle sevilen müzik türü/leri ve dinleme sıklığı arasında bir ilişki var mıdır?
- 3- Aile ve arkadaş çevresinde sıklıkla dinlenen müzik türlerinin çalgı beğenisiyle bir ilişkisi var mıdır?

Yöntem

Bu çalışmada, yaş, cinsiyet, müzik dinleme alışkanlığı, müzik dinleme sıklığı ve sosyo-kültürel, ekonomik değişkenlerin çalgı beğenisi ne düzeyde etkileri olduğu incelenmiştir. Araştırmaya dahil olan katılımcıların çalgı beğeni düzeyleri, farklı müzik kültürlerine ait ses sistemleri ve çalgı örnekleriyle ölçümlenerek beğeni düzeyleri arasında oluşan farklılıklar elde edilen amprik veriyeye göre değerlendirilmiştir.

Veri Toplamada Kullanılan Materyaller

Çalışmada veri toplamak için yazarlar tarafından geliştirilen bir anket ve bir Çalgı Beğeni Ölçeği (ÇBÖ) kullanılmıştır. Anket aracılığı ile katılımcılara cinsiyet, yaş, gelir düzeyi, müzik dinleme sıklığı, en çok sevilen müzik türü, aile ve arkadaş çevresinde en sık dinlenen müzik türü, en çok hangi çalgı grubunun (telli, üfleli, vurmalı) sevildiği gibi değişkenleri değerlendirmek üzere kategorik sorular yöneltilmiştir. Çalgı beğeni ölçeği ise dört farklı kitadan seçilen 10 farklı çalgının (Pan Flüt, Keman, Sitar, Kaval, Morin Khuur, Klasik Gitar, Yan Flüt, Erhu, Ud, Piyano) 4 farklı ses sisteminde (tonal, modal, makamsal, pentatonik) dinletilen ezgi örneklerinden oluşmuştur. Bu on çalgının tamamında aynı ezgi örnekleri kullanılmıştır. Bunun yanı sıra çalgının ait olduğu kültür bağlamında değerlendirilmesi için her bir çalgı bir de otantik ezgilerle dinletilmiştir. Çalgıların ses örnekleri Logic Pro yazılımında bulunan ses bankalarından alınmış, otantik ezgi örnekleri ise orijinal çalgı kayıtlarından seçilmiştir. Ölçekte beğeni düzeyleri 10’lu Likert üzerinden puanlanmıştır.

Araştırma kapsamında verilerin analizi için SPSS (v.22) paket programı kullanılmıştır. Toplanan veriler içinde ilk olarak ÇBÖ'nün geçerlik ve güvenilirlik düzeyi Doğrulamalı Faktör Analizi (DFA) ile incelenmiştir. Sonrasında sürekli değişkenler arasındaki ilişkinin incelenmesi için Pearson korelasyon katsayısı kullanılırken, kategorik değişkenler arasındaki ilişkinin incelenmesi için Pearson Ki-Kare analizi yapılmıştır. Araştırmada iki kategorili bağımsız değişkenler için ortalamalar arasındaki farkın anlamlılığının incelenmesi bağımsız örneklem t-testiyle gerçekleştirilmiştir. İki kategoriden fazla olan bağımsız değişkenlerin ortalamaları arasındaki farkın anlamlılığının test edilmesi için, gerekli varsayımların karşılanması durumunda tek yönlü ANOVA, varsayımların karşılanmaması durumunda ise Kruskal Wallis H testi kullanılmıştır.

Örneklem ve Uygulama

Bu araştırma, Kilis 7 Aralık Üniversitesinde Coğrafya, Tarih, Türk Dili ve Edebiyatı, Felsefe, Sınıf Öğretmenliği, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği, İktisat ve İşletme bölümlerindeki öğrencilerle gerçekleştirilmiştir. Katılımcılar 17-27 yaş arası, 102 erkek 130 kadından (n=232) oluşmuştur. Uygulamalardan önce ilgili kurumların sorumlularından gerekli izinler alınmış, çalışmaya sadece gönüllü olan öğrenciler bölüm dersliklerinde iştirak etmiştir. Katılımcılara önce kendileri için hazırlanmış anket sonra Çalgı Beğeni Ölçeği uygulanmıştır. Elde edilen veriler yaklaşık iki aylık bir süreçte toplanmıştır.

Bulgular

Bu bölümde araştırma sorularına yönelik yapılan analizler sonucunda elde edilen bulgulara ve yorumlara yer verilmiştir. Elde edilen bulgular sonuç bölümünde değerlendirilmiştir. Araştırma kapsamında önce ÇBÖ'nün güvenilirliğinin incelenmesi için her bir boyutun ayrı ayrı iç tutarlılık katsayıları hesaplanmıştır. Ölçeğin boyutları için iç tutarlılık katsayılarının hesaplanmasında Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı kullanılmıştır. ÇBÖ'nün boyutları için hesaplanan Alfa iç tutarlılık katsayıları Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. Çalgıların uyum iyiliği indeksleri

Boyut	Madde Sayısı	Cronbach Alfa (r)
Pan Flüt	6	0,87
Keman	6	0,76
Sitar	6	0,82
Kaval	6	0,78
Morin Khuur	6	0,86
Klasik Gitar	6	0,73
Yan Flüt	6	0,88
Erhu	6	0,84
Ud	6	0,79
Piyano	6	0,80

Tablo 1 incelendiğinde ÇBÖ'nün boyutları için hesaplanan Cronbach Alfa güvenilirlik katsayılarının 0,73 ile 0,88 arasında değiştiği görülmektedir. Elde edilen tüm güvenilirlik katsayılarının 0,70'in üzerinde olması ÇBÖ'nün boyutlarının güvenilirliğinin yüksek olduğu göstermektedir (Tabachnick ve Fidell, 2007). Buna göre ÇBÖ'nün iç tutarlılığı yüksektir ve ÇBÖ ile elde edilen ölçme sonuçları güvenilir gözükmektedir.

ÇBÖ'nün her bir boyutu için hesaplanan çalgı beğeni düzeyleri 6 ile 30 puan arasında değişmektedir. Öğrencilerin çalgı beğeni düzeylerinin 14 puandan düşük olması durumunda "Çalgı Beğeni Düzeyi Düşük", 14-22 arasında olması durumunda "Çalgı Beğeni Düzeyi Orta" 22 puandan yüksek olması durumunda "Çalgı Beğeni Düzeyi Yüksek" şeklinde yorumlanmıştır.

En çok sevilen müzik türleri ile cinsiyet arasında bir ilişki var mıdır?

Araştırma kapsamında önce katılımcıların en sevdiği müzik türleri ile cinsiyetleri arasında bir ilişki olup olmadığı incelenmiştir. En çok sevilen müzik türlerinin belirlenmesi için dokuz müzik

türü 'Pop' (Türkçe ve yabancı), 'Türk Müziği' (THM, TSM, Arabesk, Tasavvuf) ve 'Yabancı' (Rock-Metal, Rap, Caz, Klasik) olacak şekilde üç faktöre indirgenmiştir. Pearson Ki-Kare analizi sonuçları Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2. En çok sevilen müzik türleri ile cinsiyet arasındaki ilişki

Sevilen Müzik Türü	Değer	Cinsiyet	
		Erkek	Kadın
Pop (Türkçe/Yabancı)	Gözlenen	40	87
	Beklenen	55,8	71,2
	<i>Sütun %</i>	<i>39,20%</i>	<i>66,90%</i>
Türk Müziği	Gözlenen	40	22
	Beklenen	27,3	34,7
	<i>Sütun %</i>	<i>39,20%</i>	<i>16,90%</i>
Yabancı	Gözlenen	22	21
	Beklenen	18,9	24,1
	<i>Sütun %</i>	<i>21,60%</i>	<i>16,20%</i>
Pearson Ki-Kare= 19,548		<i>sd=2</i>	<i>p=0,00</i>

Yapılan Ki-Kare analizi sonuçları sevilen müzik türleri ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişkinin olduğunu göstermektedir. Tablo 2. incelendiğinde erkek öğrencilerin %39,2 Pop, %39,2 Türk Müziği ve %21,6 Yabancı müzik dinledikleri, kız öğrencilerin ise %66,9 Pop, %16,9 Türk Müziği, %16,2 Yabancı müzik dinledikleri görülmektedir. Buna göre kız öğrenciler yaygın olarak Pop müzik dinlemeyi tercih ederken, erkek öğrenciler hem Pop hem de Türk Müziği'ni tercih etmektedirler.

Cinsiyet ile çalgı beğeni düzeyleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?

Araştırma kapsamında ikinci olarak kız ve erkek katılımcıların çalgı beğenileri arasında bir fark olup olmadığı incelenmiştir. Elde edilen betimsel istatistikler Tablo 3'de sunulmuştur.

Tablo 3. Cinsiyete göre çalgı beğeni düzeylerinin betimsel istatistikleri

Çalgılar	Cinsiyet	N	M	Std.Sapma	Çarpıklık	Basıklık
Pan Flüt	Erkek	102	16,70	4,83	-0,12	-0,31
	Kadın	130	17,62	4,10	0,23	0,00
Keman	Erkek	102	19,11	5,49	-0,30	-0,59
	Kadın	130	20,37	5,01	-0,07	-0,38
Sitar	Erkek	102	17,77	5,16	-0,05	-0,47
	Kadın	130	18,10	4,97	0,20	-0,27
Kaval	Erkek	102	19,03	5,68	0,12	-0,87
	Kadın	130	17,63	6,34	0,08	-0,76
Morin Khuur	Erkek	102	15,90	4,17	0,14	-0,58
	Kadın	130	16,41	3,95	0,35	0,42
Gitar	Erkek	102	21,67	5,28	-0,99	0,53
	Kadın	130	23,70	5,27	-0,44	-0,40
Yan Flüt	Erkek	102	19,18	4,83	-0,56	0,00
	Kadın	130	21,24	4,86	-0,11	-0,58
Erhu	Erkek	102	16,38	5,30	-0,07	-0,43
	Kadın	130	17,65	5,04	0,20	-0,47
Ud	Erkek	102	22,26	4,95	-0,60	-0,23
	Kadın	130	22,61	4,73	-0,32	-0,62
Piyano	Erkek	102	20,85	5,22	-0,58	-0,38
	Kadın	130	23,74	4,84	-0,32	-0,56

Betimsel istatistikler incelendiğinde kız ve erkek öğrencilerin tını beğeni düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Kızların en çok Piyano en az Morin Khuur'u beğendikleri, erkeklerin ise en çok Ud en az Morin Khuur'u beğendikleri görülmektedir. Öğrencilerin cinsiyete göre çalgı beğeni düzeyleri arasındaki farkın manidarlığının incelenmesi için t-testi kullanılması amacıyla öncelikle normallik varsayımını karşılama düzeyi incelenmiştir. Bu amaçla yapılan Komogorov-Smirnov testi sonuçları Tablo 4'de verilmiştir.

Tablo 4. Cinsiyete göre çalgı beğeni düzeyleri normallik testi

Çalgılar	Cinsiyet	İstatistik	sd	p
Pan Flüt	Erkek	0,08	102	0,09
	Kadın	0,07	130	0,20
Keman	Erkek	0,08	102	0,15
	Kadın	0,10	130	0,01
Sitar	Erkek	0,11	102	0,01
	Kadın	0,07	130	0,08
Kaval	Erkek	0,08	102	0,16
	Kadın	0,09	130	0,01
Morin Khur	Erkek	0,08	102	0,09
	Kadın	0,09	130	0,01
Gitar	Erkek	0,07	102	0,20
	Kadın	0,15	130	0,00
Yan Flüt	Erkek	0,08	102	0,13
	Kadın	0,10	130	0,00
Erhu	Erkek	0,06	102	0,20
	Kadın	0,07	130	0,20
Ud	Erkek	0,10	102	0,02
	Kadın	0,12	130	0,00
Piyano	Erkek	0,09	102	0,04
	Kadın	0,11	130	0,00

Tablo 4'de verilen normallik testi sonuçları incelendiğinde Pan Flüt, Erhu çalgı beğeni puanlarının normallikten anlamlı bir sapma göstermediği anlaşılmaktadır. Ancak kızların Keman, Kaval, Morin Khuur, Gitar, Yan Flüt, Ud ve Piyano için, erkeklerinse Sitar, Ud ve Piyano beğeni puanları normallikten anlamlı bir sapma göstermiştir. Bu yüzden normallikten sapmanın ne düzeyde olduğunu belirlemek amacıyla Tablo 3'de verilen çarpıklık ve basıklık değerleri incelenmiştir. Çarpıklık ve basıklık değerleri incelendiğinde değerlerin -1 ile +1 aralığında olduğu ve normallikten sapmanın aşırı olmadığı görülmüştür (Büyüköztürk, 2009; Field, 2009).

Normallik varsayımı ihlalinin aşırı olmamasından dolayı kız ve erkek öğrencilerin çalgı beğeni düzeyleri arasındaki farkın incelenmesi için t-testi yapılmıştır. Cinsiyete göre çalgı beğeni düzeyleri arasındaki farkın manidarlığının incelenmesi amacıyla yapılan bağımsız örneklem t-testi sonuçları Tablo 5'de verilmiştir.

Tablo 5. Cinsiyete göre çalgı beğeni düzeyleri bağımsız örneklem t-Testi

Çalgılar	(M-Er.Ka.)	t	sd	p
Pan Flüt	-0,93	-1,58	230	0,12
Keman	-1,26	-1,82	230	0,07
Sitar	-0,33	-0,49	230	0,63
Kaval	1,40	1,75	230	0,08
Morin Khuur	-0,51	-0,94	230	0,35

Gitar	-2,03	-2,91	230	0,00
Yan Flüt	-2,06	-3,22	230	0,00
Erhu	-1,27	-1,87	230	0,06
Ud	-0,34	-0,54	230	0,59
Piyano	-2,89	-4,35	230	0,00

Katılımcıların cinsiyete göre çalgı beğeni düzeyleri arasındaki farkın anlamlılığının incelenmesi için yapılan bağımsız örneklem t-testi sonuçları incelendiğinde Gitar, Yan Flüt ve Piyano çalgılarının beğeni düzeyleri arasındaki farkın anlamlı olduğu görülmektedir ($p < .05$). Kız ve erkek öğrencilerin Pan Flüt, Keman, Sitar, Kaval, Khura Morin, Erhu ve Ud beğeni düzeyleri arasındaki farkların ise anlamlı olmadığı görülmüştür. Buna göre kız ve erkek öğrencilerin Pan Flüt, Keman, Sitar, Kaval, Khura Morin, Erhu ve Ud çalgılarının beğenme düzeylerinin benzer olduğu söylenebilir. Ancak Tablo 3’de verilen betimsel istatistikler ile birlikte incelendiğinde kız öğrencilerin Gitar, Yan Flüt ve Piyano çalgılarının beğenilme düzeylerinin erkek öğrencilerden anlamlı şekilde daha yüksek olduğu görülmektedir.

Gelir düzeyi ile çalgı beğeni düzeyleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?

Araştırma kapsamında öğrencilerin ortalama gelir düzeyine göre çalgı beğeni düzeyleri arasındaki farkın manidarlığı incelenmiştir. Bu amaçla öncelikle ortalama gelir düzeyine göre çalgı beğeni düzeylerine ilişkin betimsel istatistikler hesaplanmıştır. İlgili betimsel istatistikler Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6. Gelir düzeyine göre çalgı beğeni düzeylerinin betimsel istatistikleri

Çalgılar	Gelir	N	M	Std.Sapma
Pan Flüt	500tl’den az	10	18,70	3,40
	500-999tl	67	16,96	3,99
	1000-1999tl	86	17,12	4,36
	2000-2999tl	46	17,33	4,89
	3000tl ve üzeri	21	17,33	5,45
Keman	500tl’den az	10	16,80	4,24
	500-999tl	67	19,33	5,35
	1000-1999tl	86	20,42	5,16
	2000-2999tl	46	19,98	5,01
	3000tl ve üzeri	21	20,24	6,09
Sitar	500tl’den az	10	18,60	4,40
	500-999tl	67	17,51	5,22
	1000-1999tl	86	17,45	4,77
	2000-2999tl	46	19,93	4,52
	3000tl ve üzeri	21	16,95	6,31
Kaval	500tl’den az	10	18,20	6,66
	500-999tl	67	18,40	5,41
	1000-1999tl	86	17,16	6,54
	2000-2999tl	46	19,50	5,80
	3000tl ve üzeri	21	19,43	5,68
Morin Khur	500tl’den az	10	16,10	2,85
	500-999tl	67	16,07	3,59
	1000-1999tl	86	15,87	4,26
	2000-2999tl	46	16,85	4,20
	3000tl ve üzeri	21	16,62	4,51

Gitar	500tl'den az	10	20,50	5,62
	500-999tl	67	22,45	4,46
	1000-1999tl	86	23,01	5,30
	2000-2999tl	46	24,13	6,04
	3000tl ve üzeri	21	21,43	6,42
Yan Flüt	500tl'den az	10	21,00	3,77
	500-999tl	67	19,75	4,87
	1000-1999tl	86	20,44	5,03
	2000-2999tl	46	21,00	4,60
	3000tl ve üzeri	21	20,29	5,74
Erhu	500tl'den az	10	15,50	5,58
	500-999tl	67	17,54	5,16
	1000-1999tl	86	16,60	5,34
	2000-2999tl	46	17,91	4,60
	3000tl ve üzeri	21	16,76	5,52
Ud	500tl'den az	10	20,70	4,37
	500-999tl	67	22,84	4,63
	1000-1999tl	86	21,62	4,88
	2000-2999tl	46	24,17	4,29
	3000tl ve üzeri	21	22,48	5,24
Piyano	500tl'den az	10	24,00	3,94
	500-999tl	67	21,48	5,11
	1000-1999tl	86	22,79	5,36
	2000-2999tl	46	23,33	4,85
	3000tl ve üzeri	21	21,71	5,62

Tablo 6. incelendiğinde ortalama gelir düzeyi 500 tl ve daha az olan öğrencilerin en çok Piyano en az Erhu, 500-999tl arası olan öğrencilerin en çok Ud en az Khura Morin, 1000-1999tl arası olan öğrencilerin en çok Gitar en az Khura Morin, 2000-2999tl arası olan öğrencilerin en çok Ud en az Khura Morin, 3000tl ve üzeri arası olan öğrencilerin en çok Ud en az Khura Morin çalgılarını tercih ettikleri görülmektedir. Bununla birlikte her bir çalgı ayrı ayrı incelendiğinde öğrencilerin beğeni düzeyleri arasında fark olduğu görülmektedir. Gelir düzeyine göre gruplarda bulunan öğrenci sayılarının 30'un altında olmasından dolayı öğrencilerin çalgı beğeni düzeyleri arasındaki farkın manidarlığının incelenmesi amacıyla yapılan Kruskal Wallis H testi (Büyüköztürk, 2009) Tablo 7.'de görülmektedir.

Tablo 7. Gelir düzeyine göre çalgı beğeni düzeyleri - Kruskal Wallis H Testi

Çalgılar	Aylık Gelir	N	Sıra Ort.	Ki-Kare	sd	p	Fark
Pan Flüt	500tl'den az	10	138,55	1,42	4	0,84	
	500-999tl	67	111,98				
	1000-1999tl	86	115,67				
	2000-2999tl	46	114,53				
	3000tl ve üzeri	21	117,17				
Keman	500tl'den az	10	73,15	5,76	4	0,22	
	500-999tl	67	109,69				
	1000-1999tl	86	122,94				
	2000-2999tl	46	117,90				
	3000tl ve üzeri	21	118,48				

Sitar	500tl'den az	10	124,85	10,08	4	0,04	2-4
	500-999tl	67	108,37				3-4
	1000-1999tl	86	109,12				4-5
	2000-2999tl	46	142,12				
	3000tl ve üzeri	21	101,62				
Kaval	500tl'den az	10	113,25	5,23	4	0,26	
	500-999tl	67	116,94				
	1000-1999tl	86	104,23				
	2000-2999tl	46	129,12				
	3000tl ve üzeri	21	128,31				
Morin Khur	500tl'den az	10	116,45	1,76	4	0,78	
	500-999tl	67	114,72				
	1000-1999tl	86	109,56				
	2000-2999tl	46	123,07				
	3000tl ve üzeri	21	125,31				
Gitar	500tl'den az	10	87,45	8,98	4	0,06	
	500-999tl	67	106,36				
	1000-1999tl	86	117,58				
	2000-2999tl	46	137,28				
	3000tl ve üzeri	21	101,81				
Yan Flüt	500tl'den az	10	123,85	1,62	4	0,81	
	500-999tl	67	107,34				
	1000-1999tl	86	116,93				
	2000-2999tl	46	121,37				
	3000tl ve üzeri	21	118,83				
Erhu	500tl'den az	10	89,70	3,95	4	0,41	
	500-999tl	67	120,34				
	1000-1999tl	86	109,02				
	2000-2999tl	46	126,52				
	3000tl ve üzeri	21	114,76				
Ud	500tl'den az	10	88,40	10,16	4	0,04	1-4
	500-999tl	67	119,48				3-4
	1000-1999tl	86	103,59				
	2000-2999tl	46	138,40				
	3000tl ve üzeri	21	114,33				
Piyano	500tl'den az	10	131,40	5,04	4	0,28	
	500-999tl	67	102,95				
	1000-1999tl	86	121,16				
	2000-2999tl	46	124,72				
	3000tl ve üzeri	21	104,62				

Anlaşılabacağı üzere test sonuçları Sitar ve Ud beğeni düzeyleri arasındaki farkın anlamlı olduğunu göstermektedir ($p < .05$). Katılımcıların Pan Flüt, Keman, Kaval, Khura Morin, Gitar, Yan Flüt, Erhu, Piyano çalgı beğeni düzeyleri arasında ise anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür. Bunun yanı sıra Sitar ve Ud beğeni düzeyleri arasındaki farkın hangi gelir düzeyleri arasında olduğunun belirlenmesi için yapılan Mann-Whitney U testi sonuçlarına göre ortalama geliri 2000-2999tl arası

olan katılımcıların (19,93) Sitar beğeni düzeylerinin hem 500-999tl arası (17,51) hem 1000-1999tl arası (17,45) hem de 3000tl ve üzeri (16,95) olan katılımcılardan anlamlı şekilde daha yüksek olduğu görülmüştür. Benzer şekilde ortalama geliri 2000-2999tl arası olan katılımcıların (24,17) Ud beğeni düzeylerinin hem 500tl ve daha az (20,70) hem de 1000-1999tl arası (21,62) katılımcılardan anlamlı şekilde daha yüksek olduğu görülmüştür.

Yaş ile çalgı beğeni düzeyleri arasında bir ilişki var mıdır?

Tablo 8’de verilen korelasyonlar incelendiğinde Pan Flüt, Keman, Sitar, Morin Khur, Yan Flüt, Erhu, Ud, Pişano çalgıları ile yaş arasında anlamlı bir ilişki olmadığı ancak Kaval ve Gitar beğeni düzeyi ile yaş arasındaki ilişkinin anlamlı olduğu görülmektedir.

Tablo 8. Yaş ile çalgı beğeni düzeyi ilişkisi

	Pan Flüt	Keman	Sitar	Kaval	Morin Khur	Gitar	Yan Flüt	Erhu	Ud	Pişano
Yaş	-.05	-.01	.02	.13*	.01	-.15*	-.03	.01	.01	-.11

* : $p < .05$

Yaş ile Kaval beğenisi arasında pozitif yönde düşük düzeyde bir ilişki ($r = .13$) bulunurken, yaş ile Gitar beğenisi arasında negatif yönde düşük düzeyde bir ilişki ($r = -.15$) bulunmuştur. Buna göre araştırma grubundaki katılımcıların yaşı arttıkça Kaval beğeni düzeyi artarken, Gitar beğeni düzeyi azalmaktadır.

Cinsiyet ile sevilen çalgı grubu arasında bir ilişki var mıdır?

Araştırma kapsamında cinsiyet ile sevilen çalgı grubu arasında ilişki olup olmadığı incelenmiştir. Bu amaçla katılımcılardan sevdikleri çalgı grubunu kendilerine yöneltilen üç kategoriden “Telli, Üfleli, Vurmalı” birini seçerek belirtmeleri istenmiştir. Her iki değişkenin de kategorik olmasından dolayı ilişkinin incelenmesi için Pearson Ki-Kare istatistiği kullanılmıştır. Pearson Ki-Kare analizi Tablo 9’da verilmiştir.

Tablo 9. Cinsiyet ve sevilen çalgı grubu ilişkisi

Sevilen Çalgı Grubu	Değer	Cinsiyet	
		Erkek	Kız
Telli Çalgılar	Gözlenen	79	104
	Beklenen	80	103
	Sütun %	78,2%	80,0%
Üfleli Çalgılar	Gözlenen	13	10
	Beklenen	10,1	12,9
	Sütun %	12,9%	7,7%
Vurmalı Çalgılar	Gözlenen	9	16
	Beklenen	10,9	14,1
	Sütun %	8,9%	12,3%
Pearson Ki-Kare=			
2,610		$sd= 2$	$p=0,34$

Tablo 9’da verilen gözlenen değerler incelendiğinde hürelere düşen frekansların beklenen değerlere oldukça yakın olduğu görülmektedir. Bu değerlere göre erkeklerin %78’i telli çalgıları beğenirken, kızların %80’i telli çalgıları beğenmektedir. Telli çalgıları beğenme konusunda oldukça benzer bir dağılım bulunmakla birlikte, üfleli çalgıları %13 ile erkekler daha çok beğenirken, vurmalı çalgıları %12 ile kızlar daha çok beğenmektedir. Ancak cinsiyete göre sevilen çalgı grubu için yapılan analizde dağılımlar arasında anlamlı bir ilişkinin bulunmadığı görülmüştür.

Gelir düzeyi ile sevilen çalgı grubu arasında bir ilişki var mıdır?

Araştırma kapsamında gelir düzeyi ile sevilen çalgı grubu (telli, üfleli, vurmalı) arasındaki ilişki de incelenmiştir. Analiz sonuçları Tablo 10’da verilmiştir.

Tablo 10. Gelir düzeyi ve sevilen çalgı grubu ilişkisi

Aylık Gelir	Değer	Sevilen Çalgı Türü		
		Telli Çalgılar	Üflemeli Çalgılar	Vurmalı Çalgılar
500tl ve daha az	Gözlenen	7	1	2
	Beklenen	7,9	1	1
	<i>Sütun %</i>	3,80%	4,30%	8,30%
500-999tl	Gözlenen	55	6	5
	Beklenen	52,5	6,6	6,9
	<i>Sütun %</i>	30,20%	26,10%	20,80%
1000-1999tl	Gözlenen	65	11	10
	Beklenen	68,3	8,6	9
	<i>Sütun %</i>	35,70%	47,80%	41,70%
2000-2999tl	Gözlenen	39	3	4
	Beklenen	36,6	4,6	4,8
	<i>Sütun %</i>	21,40%	13,00%	16,70%
3000tl ve üzeri	Gözlenen	16	2	3
	Beklenen	16,7	2,1	2,2
	<i>Sütun %</i>	8,80%	8,70%	12,50%
Pearson Ki-Kare= 3,806		sd= 8	p=0,87	

Tablo 10'daki gözlenen değerlerin üç çalgı grubu için de gelir düzeyi 1000-1999 tl arasında olan bireyler için en yüksek düzeyde olduğu, ancak hem 500 tl ve altında hem de 3000 tl ve üzeri için en düşük düzeyde olduğu görülmektedir. Bu sonuçlara göre gelir düzeyiyle sevilen çalgı grubu arasında doğrusal bir ilişkisi olmadığı söylenebilir. Gelir düzeyi ve sevilen çalgı grubu için gözlenen değerler incelendiğinde, gelir düzeyi 1000-1999 tl arası olan katılımcıların %35,7 ile en çok telli çalgıları beğendiği görülmektedir. Benzer bir durum üflemeli (%47,8) ve vurmalı (%41,7) çalgılar için de geçerlidir.

Müzik dinleme sıklığı ve sevilen çalgı grubu arasında bir ilişki var mıdır?

Araştırma kapsamında katılımcıların haftalık müzik dinleme sıklığı ile sevilen çalgı grubu arasındaki ilişki de incelenmiştir. Uygulamada müzik dinleme sıklığını değerlendirmek için beş kategori "Hiç, Nadiren (2-3 Saat), Bazen (5-6 Saat), Çoğu Zaman (10-20 Saat), Pek Çok Zaman (25-40 Saat)" belirlenmiştir. Ancak katılımcılar arasında "hiç müzik dinlemiyorum" seçeneğini işaretleyen bulunmadığı için müzik dinleme sıklığı dört kategoriye göre değerlendirilmiştir. Yapılan Pearson Ki-Kare analizi sonuçları Tablo 11'de görülmektedir.

Tablo 11. Müzik dinleme sıklığı ile sevilen çalgı grubu arasındaki ilişki

Müzik Dinleme Sıklığı	Değer	Sevilen Çalgı Grubu		
		Telli Çalgılar	Üflemeli Çalgılar	Vurmalı Çalgılar
Nadiren (2-3 Saat)	Gözlenen	33	6	5
	Beklenen	35,1	4,1	4,7
	<i>Sütun %</i>	18,5%	28,6%	20,8%
Bazen (5-6 Saat)	Gözlenen	47	6	8
	Beklenen	48,7	5,7	6,6
	<i>Sütun %</i>	26,4%	28,6%	33,3%
Çoğu Zaman (10-20 Saat)	Gözlenen	69	6	6
	Beklenen	64,7	7,6	8,7
	<i>Sütun %</i>	38,8%	28,6%	25,0%

	Gözlenen	29	3	5
Pek Çok Zaman (25-40 Saat)	Beklenen	29,5	3,5	4
	Sütun %	16,3%	14,3%	20,8%

Pearson Ki-Kare= 3,182   sd=6   p=0,79

Tablo 11’de verilen gözlenen değerler incelendiğinde gözlenen değerlerin beklenen değerlere oldukça yakın olduğu görülmektedir. Telli çalgıları beğenen katılımcıların müzik dinleme sıklığı incelendiğinde %18,5’i Nadiren, %26,4’ü Bazen, %38,8’i Çoğu Zaman, %16,3’ü ise Pek Çok Zaman müzik dinlediklerini belirtmişlerdir. Üfleli çalgıları beğenen katılımcıların müzik dinleme sıklıkları incelendiğinde ise daha dengeli bir dağılım olduğu görülmektedir. Vurmalı çalgıları beğenen katılımcıların müzik dinleme sıklığı incelendiğinde ise %20,8’i Nadiren, %33,3’ü Bazen, %25,0’i Çoğu Zaman ve %20,8’i Pek Çok Zaman müzik dinlediklerini belirtmişlerdir. Elde edilen dağılımların tesadüfi dağılımdan farklı olup olmadığının incelenmesi için yapılan Pearson Ki-Kare analizi sonuçlarına göre öğrencilerin müzik dinleme sıklığı ile sevilen çalgı grubu arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır.

Sevilen müzik türü ile çalgı beğeni düzeyleri arasında bir ilişki var mıdır?

Araştırma kapsamında katılımcıların dinledikleri müzik türüne göre çalgı beğeni düzeyleri arasındaki farkın manidarlığı incelenmiştir. Sevilen müzik türleriyle çalgı beğeni düzeyleri arasındaki ilişkinin betimsel istatistikleri Tablo 12’de verilmiştir.

Tablo 12. Sevilen müzik türüne göre çalgı beğeni düzeylerinin betimsel istatistikleri

Çalgılar	Sevilen Müzik Türü	N	M	S.S.	Çarpıklık	Basıklık
Pan Flüt	Pop	127	17,24	4,37	0,092	-0,179
	Türkçe	62	16,90	4,49	-0,157	-0,275
	Yabancı	43	17,58	4,69	0,062	0,201
Keman	Pop	127	20,03	5,11	-0,109	-0,635
	Türkçe	62	19,60	5,35	-0,385	-0,382
	Yabancı	43	19,49	5,62	-0,199	-0,348
Sitar	Pop	127	18,04	5,04	0,009	-0,415
	Türkçe	62	17,74	5,02	0,310	-0,642
	Yabancı	43	18,02	5,21	-0,116	0,190
Kaval	Pop	127	16,98	6,22	0,226	-0,847
	Türkçe	62	20,76	5,29	-0,050	-0,651
	Yabancı	43	18,37	5,74	0,184	-0,591
Morin Khur	Pop	127	15,87	3,96	0,047	-0,447
	Türkçe	62	16,02	4,14	0,288	-0,679
	Yabancı	43	17,37	4,05	0,697	1,139
Gitar	Pop	127	23,92	4,74	-0,743	-0,098
	Türkçe	62	20,03	6,03	-0,304	-0,539
	Yabancı	43	23,51	4,72	-0,745	-0,357
Yan Flüt	Pop	127	21,05	4,77	-0,546	-0,188
	Türkçe	62	19,00	4,95	-0,222	-0,378
	Yabancı	43	20,14	5,13	0,036	-0,551
Erhu	Pop	127	17,17	4,93	-0,063	-0,420
	Türkçe	62	16,66	5,43	0,199	-0,439
	Yabancı	43	17,49	5,60	0,050	-0,714
Ud	Pop	127	22,20	4,97	-0,604	-0,325
	Türkçe	62	22,45	4,93	-0,127	-1,104
	Yabancı	43	23,23	4,19	-0,412	0,102

	Pop	127	23,54	4,87	-0,513	-0,560
Piyano	Türkçe	62	20,52	5,27	-0,256	-0,530
	Yabancı	43	22,12	5,30	-0,574	-0,207

Tablo 12’de verilen betimsel istatistikler incelendiğinde Pop müzik dinleyen katılımcıların en çok Gitar ve Piyano’yu, en az ise Kaval ve Morin Khuur’u beğendikleri görülmektedir. Türk müziği seven katılımcılar ise en çok Ud ve Kaval’ı tercih ederken, en az Erhu ve Morin Khuur’u tercih etmişlerdir. Yabancı müzik kategorisini çok dinleyenler ise en çok Gitar ve Ud’u, en az Erhu ve Morin Khuur’u beğenmişlerdir.

Sevilen çalgı ile aile ve arkadaş çevresinin dinlediği müzik türü arasında bir ilişki var mıdır?

Araştırma kapsamında katılımcıların ailesi ve arkadaş çevresinde yaygın olarak dinlenen müzik türüne göre çalgı beğeni düzeyleri arasındaki farkın manidarlığı incelenmiştir. Gruplardaki gözlem sayısının 30’dan düşük olmasından dolayı Kruskal-Wallis H testi kullanılmıştır. Kruskal-Wallis H testi sonuçlarına göre manidar farkın olduğu gruplar için Mann-Whitney U testi kullanılarak farkın hangi gruplar arasında olduğu belirlenmiştir.

Tablo 13. Sevilen çalgı ve aile içinde dinlenen müzik türü arasındaki ilişki

Çalgılar	Müzik Türü	N	M	S.S.	Ki-Kare	sd	p	Fark
Pan Flüt	Pop	76	17,86	4,13	2,437	2	0,296	
	Türkçe	133	16,77	4,53				
	Yabancı	23	17,70	4,86				
Keman	Pop	76	20,88	4,83	13,049	2	0,001	1-2
	Türkçe	133	18,83	5,16				2-3
	Yabancı	23	22,00	5,96				
Sitar	Pop	76	18,04	5,32	0,834	2	0,659	
	Türkçe	133	18,06	4,76				
	Yabancı	23	17,09	5,82				
Kaval	Pop	76	17,89	6,18	3,625	2	0,163	
	Türkçe	133	18,06	5,82				
	Yabancı	23	20,48	7,04				
Morin Khuur	Pop	76	16,59	4,02	8,207	2	0,017	2-3
	Türkçe	133	15,61	3,79				
	Yabancı	23	18,17	4,91				
Gitar	Pop	76	22,91	5,62	0,292	2	0,864	
	Türkçe	133	22,78	5,18				
	Yabancı	23	22,61	5,75				
Yan Flüt	Pop	76	21,37	4,49	5,431	2	0,066	
	Türkçe	133	19,74	4,83				
	Yabancı	23	20,35	6,49				
Erhu	Pop	76	17,76	5,34	3,281	2	0,194	
	Türkçe	133	16,61	4,92				
	Yabancı	23	17,70	6,00				
Ud	Pop	76	21,45	5,28	4,511	2	0,105	
	Türkçe	133	23,19	4,21				
	Yabancı	23	21,57	5,91				
Piyano	Pop	76	23,59	4,88	5,85	2	0,054	
	Türkçe	133	21,95	5,17				
	Yabancı	23	21,74	6,01				

* p<.05

Tablo 13'deki bulgulara göre; görece Keman beğeni düzeyi yüksek olan katılımcıların aileleri Pop ve Yabancı müziği Türkçe müziğe göre daha çok sevmektedir. Görece Morin Khuur beğeni düzeyi yüksek olan katılımcıların aileleri ise yine Yabancı müziği Türkçe müziğe göre daha çok sevmektedir.

Tablo 14. Sevilen çalgı ve arkadaş çevresinde dinlenen müzik türü arasındaki ilişki

Çalgılar	Müzik Türü	N	M	S.S.	Ki-Kare	sd	p	Fark
Pan Flüt	Pop	169	16,95	4,39	2,893	2	0,235	
	Türkçe	43	17,49	4,18				
	Yabancı	20	18,90	5,27				
Keman	Pop	169	19,84	5,10	3,364	2	0,186	
	Türkçe	43	18,74	5,98				
	Yabancı	20	21,90	4,41				
Sitar	Pop	169	17,57	4,90	4,485	2	0,106	
	Türkçe	43	18,63	5,49				
	Yabancı	20	19,80	4,93				
Kaval	Pop	169	17,38	6,12	16,787	2	0,000*	1-2
	Türkçe	43	21,47	4,87				
	Yabancı	20	18,60	6,06				
Morin Khuur	Pop	169	16,01	4,03	6,857	2	0,032*	1-3
	Türkçe	43	15,86	3,69				
	Yabancı	20	18,35	4,45				
Gitar	Pop	169	23,03	5,22	2,997	2	0,224	
	Türkçe	43	21,37	6,12				
	Yabancı	20	24,00	4,42				
Yan Flüt	Pop	169	20,49	4,90	1,404	2	0,496	
	Türkçe	43	19,47	5,08				
	Yabancı	20	20,85	5,03				
Erhu	Pop	169	16,91	4,88	6,066	2	0,048*	1-3
	Türkçe	43	16,49	5,87				
	Yabancı	20	19,95	5,46				
Ud	Pop	169	22,39	4,89	1,133	2	0,568	
	Türkçe	43	22,19	4,64				
	Yabancı	20	23,60	4,66				
Piyano	Pop	169	22,72	5,36	2,973	2	0,226	
	Türkçe	43	21,35	4,94				
	Yabancı	20	22,75	4,15				

* p<.05

Tablo 14'deki bulgulara göre ise; görece Kaval beğeni değerleri yüksek olan katılımcıların arkadaş çevresi Türkçe müziği pop müziğe göre daha çok sevmektedir. Katılımcılardan görece Morin Khuur beğeni düzeyi yüksek olanların arkadaş çevresi Yabancı müziği pop ve Türkçe müziğe göre daha çok sevmektedir. Erhu beğeni düzeyi görece yüksek olanların ise yine benzer şekilde arkadaş çevresi Yabancı müziği pop ve Türkçe müziğe göre daha çok sevmektedir. Bu bulgulara göre arkadaş çevresi Yabancı müzik dinleyenler Morin Khuur ve Erhu'yu daha çok beğenirken, arkadaş çevresi Türkçe ve Pop dinleyenler Kaval'ı daha çok sevmektedir.

Sonuç ve Değerlendirme

Bu araştırmanın üç temel sorusu çalgı tercihi/beğenisinin demografik, sosyo-kültürel (aile ve arkadaş çevresi), müzik dinleme alışkanlığı ve sıklığı gibi değişkenlerle ne düzeyde ilişkilendiğini anlamaya odaklanmıştır. Sonuçlarda birinci araştırma sorusuna yönelik olarak katılımcıların çalgı beğeni düzeyleriyle yaş, cinsiyet ve gelir düzeyi arasında anlamlı ilişkiler olduğu ortaya çıkmıştır.

Katılımcıların yaş ortalaması küçüldükçe Gitar beğenisi, yaş ortalaması büyüdükçe Kaval beğenisi artmıştır. Gelir düzeyi düşük katılımcılar daha çok Piyano'yu, orta gelir düzeyindeki katılımcılar daha çok Klasik Gitar'ı, yüksek gelir düzeyindeki katılımcılar ise daha çok Ud'u tercih etmiştir. Morin Khuur aynı zamanda tüm gelir düzeyleri arasında en az beğenilen çalgı olmuştur.

İkinci olarak sevilen müzik türü ve cinsiyet arasındaki ilişkiye göre kadınların daha çok pop müzik, erkeklerin ise daha çok Türk müziği dinlemeyi tercih ettikleri tespit edilmiştir. Buna paralel olarak kadınlar en çok Klasik Gitar, Yan Flüt ve Piyano'yu tercih ederken, erkekler Ud'u tercih etmiştir. Toplamda erkek ve kadınların en az tercih ettiği çalgı ise Morin Khuur olmuştur.

Sevilen çalgı grubu (Telli, Üflemeli, Vurmalı) ile cinsiyet, gelir düzeyi ve müzik dinleme sıklığı arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Ancak iki cinsiyet içinde sevilen çalgılar düşünüldüğünde katılımcıların genel eğilimlerinin telli çalgılar üzerine odaklandığı anlaşılmaktadır.

Diğer yandan çalgı beğenisiyle aile ve arkadaş çevresinde ağırlıklı dinlenen müzik türleri arasında da anlamlı ilişkiler çıkmıştır. Keman beğeni düzeyi yüksek olan katılımcıların aileleri pop ve Yabancı müziği Türkçe müziğe göre daha çok sevmektedir. Benzer şekilde Morin Khuur beğeni düzeyi yüksek olan katılımcıların aileleri yine Yabancı müziği Türkçe müziğe göre daha çok sevmektedir. Çalgı beğenisi ile arkadaş çevresinin dinlediği türler ilişkisine göre ise, Kaval beğeni değerleri yüksek olan katılımcıların arkadaş çevresi Türkçe müziği pop müziğe göre daha çok sevmektedir. Morin Khuur beğeni düzeyi yüksek olanların arkadaş çevresi Yabancı müziği pop ve Türkçe müziğe göre daha çok sevmektedir. Erhu beğeni düzeyi yüksek olanların ise yine benzer şekilde arkadaş çevresi Yabancı müziği pop ve Türkçe müziğe göre daha çok sevmektedir.

Bu bulgular öncelikle erkeklerin kadınlara göre daha geleneksel bir yapıya sahip olduğunu gösteriyor olabilir. Hem sevilen müzik türü hem beğenilen çalgı dikkate alındığında, erkeklerin en çok tercih ettiği müziğin Türk Müziği olması ve sevilen çalgının daha çok geleneksel müziklerde kullanılması, kadınlarınsa günümüz için yeni ve yaygın bir müzik türüne yönelmeleri, bunula birlikte sanat müziği çalgısı olmasına rağmen pop müzikte de sıklıkla kullanılan Piyano'yu tercih etmeleri bu değerlendirmeye temel sağlamaktadır.

Cinsiyet ve çalgı tercihinine dair bulgular Batı kültüründe yapılan çalgı tercihi cinsiyet ilişkisi araştırmalarıyla (Abeles ve Porter 1978; Abeles, 2009; Delzell ve Leppla, 1992; Crowe, 2010; Baker, 2012) tutarlı gözükmemektedir.

Yılmaz ve Şen'in (2016) araştırma sonuçlarına göre genelde Gitar'ın genç nesil arasında popüler bir çalgı olduğuna yönelik kabul gören varsayım doğrulanmış gözükmemektedir. İlişkili bir şekilde bu çalışmada Gitar, kadınlar ile birlikte daha çok yaşı küçük olan katılımcılar tarafından tercih edilmiştir. Günümüz müzik medyasının ağırlıklı pop müziğe yer verdiği bilinmektedir. Özellikle izlerkitleye sunulan müziklerin büyük bölümünün pop, rock, rap gibi 20. yüzyılın ikinci yarısından sonra ortaya çıkmış türler olması genç dinleyicileri daha fazla etkiliyor gözükmemektedir. Buna göre genç neslin popüler türleri daha çok sevmesiyle Gitar'ın popüler bir çalgı olması ilişkilendirilebilir. Diğer yandan yaşı nispeten büyük katılımcıların daha çok Türk Müziği'yle ilgilenmesi geleneksel Kaval'a yönelimi açıklamaktadır. Üflemeli ve yumuşak tını gibi nitelikleriyle özellikle pastoral çağrışımlara uygun olan Kaval'ın bu anlamda benimsenmesi tutarlı bir bütün olarak değerlendirilebilir.

Sonuçlarda Morin Khuur hem erkek hem kadınlar arasında en az sevilen çalgı olmuştur. Bu çalgının kültürel olarak diğer çalgılara göre daha az tanınması ve tınısının farklılığı az sevilmesindeki en temel etkenler olarak değerlendirilebilir. Muhtemelen araştırmaya dahil olan katılımcıların büyük bölümü bu çalgının ismi ve tınısıyla ilk kez karşılaşmış olabilirler. Diğer yandan aile ve arkadaş çevresi yabancı müzik türleri dinleyen katılımcıların tanınmayan bir kültürün çalgısını beğenme düzeyi daha yüksek çıkmıştır. Dolayısıyla aile ve arkadaş çevresi bağlamında bu sonuçlar, kültürel bağımlılığın yüksek olmasıyla yabancı bir kültürün çalgısını beğenme düzeyi arasında negatif bir ilişkinin varlığını gösteriyor olabilir. Yani yabancı müzik türleri dinleyen bir çevreye sahip olan katılımcılar, yabancı kültürlerin çalgılarını beğenmede kültür bağımlılığı yüksek olan bireylere göre daha esnek gözükmemektedirler.

Araştırmadaki en ilgi çekici sonuçlardan biri Piyano'nun düşük gelir düzeyiyle ilişkilendirilmesidir. Bu bulgu için bir özenme durumundan bahsedilebilir. Piyano'nun fiziksel yapısı göz önüne alındığında, yani diğer çalgılara göre büyüklüğü ve maddi açıdan görece daha pahalı olması bir özenme duygusu yaratıyor olabilir. Gitar'ın orta gelir düzeyiyle ilişkilendirilmesi bu çalgının genel popülaritesiyle açıklanabilir. Kolay elde edilen bir çalgı olması, nispeten belirli bir seviyeye kadar kolay öğrenilmesi ve birçok şarkıya basit düzeyde eşlik edebilme özelliğiyle Gitar en sevilen çalgı konumundadır. Ud özellikle geleneksel Türk ve Ortadoğu Müziği formlarında sıklıkla kullanılan bir çalgıdır. Bu çalgının yüksek gelir düzeyiyle ilişkilendirilmesi ve erkekler arasında genel beğeni seviyesinin yüksek çıkması telli çalgılar içinde Ud'a daha müstesna bir anlam yüklenmesiyle açıklanabilir.

Elbette bu araştırmada elde edilen bulgular belirli bir kitleden toplanmış verilerden oluşmaktadır. Dolayısıyla bu aşamada sonuçları genelleştirmek mümkün değildir. Ülkemizde farklı yaş gruplarıyla ve daha yüksek katılımlarla gerçekleştirilecek benzer çalışmaların artması ailelerin, eğitimcilerin ve yeni nesillerin tercihlerine olumlu katkılar sağlayacaktır.

Kaynakça

- Abeles, H. F., ve Porter, S. Y. (1978). The Sex Stereotyping of Musical Instruments. *Journal of Research in Music Education*, 26, 65-75.
- Abeles, H. (2009). Are Musical Instrument Gender Associations Changing?, *Journal of Research in Music Education*, 57(2), 127-139.
- Alpert, J. L. (1980). The Effect of Disc Jockey, Peer, and Music Teacher Approval of Music on Music Selection and Preference. *Journal of Research in Music Education*, 30, 173-186.
- Akkayan, T. (1979). *Göç ve Değişme* (Vol. 2573). Edebiyat Fakültesi Basımevi.
- Baker, V. D. (2012). Gender Association with Stringed Instruments: A Four-Decade Analysis of Texas All-State Orchestras. *Texas Music Education Research*, 3-14.
- Büyüköztürk, Ş. (2009). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı: İstatistik, araştırma deseni, SPSS uygulamaları ve yorum* (9. baskı). Ankara: Pegem Yayınları.
- Crowe, L. B. (2010). Relationship Between Gender and Musical Instrument Selection in Middle School Band Students. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Florida Üniversitesi, Florida.
- Dorow, L. G. (1977). The Effect of Teacher Approval/Disapproval Ratios on Student Music Selection Behavior and Concert Attentiveness. *Journal of Research in Music Education*, 25, 32-40.
- Delzell, J. K., ve Leppla, D. A. (1992). Gender Associations of Musical Instruments and Preferences of Fourth Grade Students for Selected Instruments. *Journal of Research in Music Education*, 40, 93-103.
- Emiroğlu, K., & Aydın, S. (2009). *Antropoloji Sözlüğü*. Bilim ve Sanat Yayınları.
- Erkal, M. E., Baloğlu, B., ve Baloğlu, F. (1997). *Ansiklopedik Sosyoloji Sözlüğü*. Der Yayınları.
- Fichter, J. (1994). *Sosyoloji nedir*. Çev. Nilgün Çelebi, Ankara: Attila Kitabevi.
- Field, A. (2009). *Discovering statistics using spss*. London: Sage Publication.
- Fortney, P., Boyle, J. D., ve DeCarbo, N. (1993). A Study of Middle School Band Students' Instrument Choices. *Journal of Research in Music Education*, 41, 28-39.
- Gordon, G. E. (1991). Final Results of a Two-year Longitudinal Predictive Validity Study of the Instrument Timbre Preference Test and the Musical Aptitude Profile. *Bulletin of the Council for Research in Music Education*, 89, 8-17.
- Gunter, V., Ulrich, M. (2015). *Müzik Atlası*, İstanbul: Alfa Yayıncılık.
- Güvenç, B. (1999). *İnsan ve kültür*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Griswold, P. A., & Chrobak, D. A. (1981). Sex Role Associations of Musical Instruments and Occupations by Gender and Major. *Journal of Research in Music Education*, 29, 57-62.
- Hallam, S. (2009). The role of psychology in music education. *The Psychologist*. 22 (12), 1016-1017.
- Harrison, A. C., O'Neil, S. A. (2000). Children's Gender-Typed Preferences for Musical Instruments: An Inventory Study, *Psychology of Music*, 28, 81-97.

- Kuhn, T. L. (1980). Instrumentation for the Measurement of Music Attitudes. *Contributions to Music Education*, 8, 2-38.
- Kuhlman, K. (2004). The Impact of Gender on Students' Instrument Timbre Preferences and Instrument Choices. *Visions of Research in Music Education*, 5. Retrieved from <http://www.usr.rider.edu/~vrme>
- LeBlanc, A. (1982). An Interactive Theory of Music Preference. *Journal of Music Therapy*, 19, 28-45.
- Pickering, S. ve Repacholi, B. (2001). Modifying Children's Gender-Typed Musical Instrument Preferences: The Effects of Gender and Age. *Sex Roles*, 45, Nos. 9/10.
- Say, A. (1995). *Müzik tarihi*. Ankara: Basmat Matbaacılık.
- Şenel, O. (2013). Müzik Algısı, Müzik Tercihi ve Sosyal Kimlik Bağlamında Müzikte Önyargı ve Kalıp Yargı. *Yayımlanmamış Doktora Tezi. Dokuş Eylül Üniversitesi/Güzel Sanatlar Enstitüsü, İzmir*.
- Yükselsin, İ. Y., Küçükebe, M. (2010). Batı ve Türk Sanat Müziği Keman Çalıcıları Arasındaki Tınısal Algı Farklılığının Kültürel ve Bilişsel Yönleri Üzerine Spektral Bir Analiz. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*. 3/10: 674-687
- Yılmaz, H. ve Şen, Ü. S. (2016) Gitar'ın Popülerlik Durumunun İncelenmesi. *İdil Dergisi. Vol 5/ 25*.

Extended English Abstract

In this study, age, sex, music listening habits, music listening frequency and socio-cultural-economic variables were examined as to what level of impact they have on the appreciation of instrument, with an interdisciplinary approach. Levels of timbre tastes of the participants involved were gauged with sample instruments and sound systems belonging to varied cultures and the difference emerging between levels of sound appreciations was evaluated by that empirical data obtained from the research.

Research was conducted among participants of 130 female and 102 male who are 18-27 years old (n = 232). Participants were asked to evaluate the selected 10 different instruments from four different continents (Pan Flute, Violin, Sitar, Kavala, Morin Khuur, Classical Guitar, Flute, Erhu, Lute, and Piano) with four predetermined simple melodies. The melodies used were selected of 4 different audio systems (tonal, modal, makamsal, pentatonic). In addition, the instruments were also evaluated with authentic melodies of culture each one belongs to. Audio samples of the instruments were taken from sound banks in Logic Pro software and the authentic melody samples were selected from the original instrument recordings. The ratings were scored out of 10 on the Likert scale.

Three basic questions of these study focus on what level instrument choice/ taste can be associated with variables such as demographic, socio-cultural (family and friends), frequency and habit of listening to music.

In the results, for the first research question, it is revealed that there is a meaningful correlation between participants' instrument taste and their age, gender and level of income. Taste of guitar increases as participants' age lowers and taste of shepherd's pipe increases as participants' age rise. Participants with low income prefer piano, participants with medium income prefer classical guitar and lastly participants with high income prefer lute. Morin Khuur is also the least popular instrument among all income levels.

Secondly, according to music genre and gender it is determined that women prefer to listen to pop music more while men prefer listening to Turkish music. Correspondingly, women prefer classical guitar, transverse flute and piano more while men prefer lute. Morin Khuur is the least preferred instrument by men and women in society.

There is no meaningful correlation between popular instrument group (stringed, wind, percussion.) and gender, income level and frequency of listening to music. However, it is understood that participants focus on stringed instruments in both genders when the general trend of popular instruments considered.

On the other hand, there is a meaningful correlation between taste of instrument and music genres predominantly listened by family and close friends. Families of the participants whose taste of violin is high like pop and foreign music more than Turkish music. Similarly, families of participants with high taste level of Kluur Morin still like foreign music more than Turkish music. According to the taste of instrument and genres of music friends listen, participants' whose taste of Shepherd's pipe is high have a circle of friends who like Turkish music more than pop music. Participants whose taste of Morin Kluur is high have a circle of friends who like foreign music more than pop and Turkish music. Likewise, participants whose taste of Morin Kluur is high have a circle of friends who like foreign music more than pop and Turkish music

These findings may primarily indicate that men have a more traditional structure than women. When both loved music genre and loved instruments considered, men mostly prefer Turkish music and instruments used in traditional music while women prefer modern and common music genre and they prefer piano which is used for pop music even if it is an instrument of Turkish classical music. So, this situation provides a basis for this evaluation. Findings about gender and taste of instrument cohere with the researches about gender and taste of instrument conducted in West countries. (Abeles ve Porter 1978; Abeles, 2009; Delzell ve Leppla, 1992; Crowe, 2010; Baker, 2012)

According to research results made by Yılmaz and Şen (2016) generally accepted assumption that guitar is popular among the younger generation seems to be verified. Somehow related in this study, guitar is preferred by women and young participants mostly. It is known that modern day media predominantly give publicity to pop music. In particular, it seems that music genres such as pop, rock and rap music which emerged after the second half of 20th century effect young listeners more. Accordingly, young generation's love of popular genres and guitars' being a popular instrument can be associated. On the other hand, relatively older participants' interest in Turkish music can explain their tendency to traditional Shepherd's pipe. Shepherd's pipe is a wind instrument and has a soft tone so it is suitable for pastoral association. In this regard, adaptation of it can be regarded as a coherent whole.

In the results, Morin Kluur is turned to be the least loved instrument by both men and women. This instrument is known less culturally and its tone is different so these two reasons are the most basic factor making it the least loved instrument. Probably the majority of the participants in the study may have heard about this instrument and its tone for the first time. On the other hand, participants whose family and friends listen to foreign music more tend to like an unknown instrument more. Thus, these results, in the context of family and friends, may show that there is a negative correlation between cultural dependence being high and level of taste of instrument belonging to foreign culture. That's to say, participants who have an environment listening to foreign music seem to be more responsive in liking of instruments belonging to foreign culture compared to the individuals who have high cultural dependence.